

In memoriam Gerard Schwencke 1925-2018

‘Heb je wel gezien dat de kerk niet precies oost-west ligt?’

Dat had ik niet. Ik was er, eerlijk gezegd, van uitgegaan dat dit wel het geval was. Maar Gerard had het uitgezocht. Hij wilde er toen en daar niets van zeggen, maar hij gaf mij een bruine kwarto envelop mee waarin een dicht getypt epistel zat waaruit wel zou blijken wat hij bedoelde.

Dat tekende Gerard Schwencke: een bescheiden en nauwkeurig mens. En vriendelijk, natuurlijk. Hij wist wel dat ik niet naar de kerkligging gekeken had, hij had het concept van mijn passage over het Groene Kerkje gelezen dat ik hem voor commentaar gegeven had, maar wilde mij de gelegenheid geven te zeggen dat ik het niet belangrijk vond, quod non. Zijn bescheidenheid was spreekwoordelijk, nooit drong hij zich op de voorgrond, zijn academische graad was weinigen bekend. Ook over zijn nauwkeurigheid hoefde niemand zich zorgen te maken. Wat Gerard schreef, dat stond.

Van de 92 jaar dat Gerardus David Marcellus Schwencke geleefd heeft, heb ik hem een jaar of twintig gekend, de periode dat wij beiden actief waren binnen de VOO. Tot die periode zal ik mij beperken; beschrijving van zijn uiterst gevarieerde levensloop daarvóór zou vele bladzijden vergen.

Vanaf de oprichting van de VOO was hij erbij betrokken, als lid van de Werkgroep Historie. Daarbij schreef hij vanaf het eerste nummer van het tijdschrift artikelen van allerlei aard, vaak met een kerkelijke insteek, en natuurlijk de schier oneindige reeks ‘Uw straatnaam verklaard’. Toen hij uiteindelijk zag aankomen dat die redelijkerwijs niet zou kunnen worden voltooid, stelde hij een manuscript samen waarin *alle* straatnamen van Oegstgeest aan de beurt kwamen. Daar ging hij vervolgens op zijn geheel eigen wijze mee om: hij gaf het zonder vooroverleg aan Marise Spieksma met de woorden ‘kijk maar of je er een boekje van kunt maken, ik hoef er verder niets meer mee te maken te hebben’. Marise, aanvankelijk enigszins gepikeerd over deze gang van zaken, stortte zich op het zoeken van ‘plaatjes’ erbij en zo werd het toch nog een gezamenlijk product. *Van Abtspoelhof naar Zoutkeetlaan, ‘uw straatnaam verklaard’*, een van de grootste succesproducties van de VOO.

Eerder hadden wij Gerard al leren kenen van zijn belangrijke bijdrage aan de geschiedenis van de kerk in Oegstgeest, *Willibrords erven*. Daarnaast schreef hij informatieve brochures over Oud-Poelgeest en het Groene Kerkje. Zijn magnum opus echter is naar zijn aard maar bij weinigen bekend: *Rond de Oegstgeester Achterbuurt. Aanzet tot een bebouwings- en bewoningsgeschiedenis van een belangrijk stukje oud Oegstgeest*. In 250 pagina’s geeft hij een doorwrochte en op kadastrale punten uitputtende geschiedenis van het stuk Oegstgeest tussen Rhijngeesterstraatweg en Wijttenbachweg van 1615 tot 1832. Om de naam ‘Achterbuurt’ in de titel zal hij de nodige binnenpret hebben gehad (in de stukken is hij die naam maar één keer tegengekomen, met een positieve connotatie); het woord ‘aanzet’ in de ondertitel staat er volledig ten onrechte. In zijn voorwoord hoopt hij met de publicatie anderen te prikkelen verder onderzoek ter hand te nemen. Dat is verschillende keren gebeurd en zal in de toekomst ongetwijfeld nog vaker gebeuren.

Tegen het eind van zijn historische carrière wijdde Gerard zich aan het inventariseren van het archief van de Hervormde Gemeente. Hij maakte het uiteindelijk, samen met zijn vrouw Adrie, ook geschikt voor opname in het gemeentearchief. In die tijd heb ik bij hem een plattegrond ‘ontvreemd’ van het kerkhof bij het Groene Kerkje, waarvan geen ander exemplaar bestond en die daarom de Pauluskerk, waar hij toen lag, niet uit mocht. Het ding was zo groot dat ik er bij een architect in Leiden een lichtdruk van moest laten maken. Ik mocht hem niet meenemen, maar Gerard dacht niet dat hij er het komende uur erg op zou letten. Zo is het toch nog goed gekomen.

Gerard Schwencke is 92 jaar geworden, wat betekent dat hij met zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen veel geluk heeft gekend, maar ook dat persoonlijk leed hem niet bespaard is gebleven. Nog niet zo lang geleden heeft hij zijn oudste kind moeten begraven en in de allerlaatste jaren liet zijn geest hem geleidelijk in de steek.

Een waardevol mens is heengegaan. Hij ruste in vrede.

Freek Lugt